

De geschiedenis van *Rosa dumalis* Bechst. in Nederland

door

S. J. VAN OOSTSTROOM en TH. J. REICHGELT
(Rijksherbarium, Leiden)

Deze roos, die door de floristen hier te lande reeds lang werd verwacht — zie b.v. A. de Wever in Jaarb. Natuurhist. Gen. Limb. 1915, p. 64, onder *R. glauca* Vill. — werd in 1955 plotseling door drie personen op drie ver uiteen gelegen plaatsen in Nederland gevonden.

A. Neumann ontdekte haar in augustus 1955 op de helling van de Bentsdijk, aan de noordzijde van het Kadoeler Meer, ten Z. van Vollenhove. M. T. Jansen verzamelde haar in september 1955 op een afgegraven terrein bij Remmerden (gem. Rhenen), terwijl wij haar enige tijd later toegezonden kregen van Broeder Maurentius, die haar op 25 juni bloeiend en op 24 september in vrucht verzamelde op de Sint-Pietersberg, op het landgoed De Scherk; deze laatste vondst werd echter pas in 1961 als zodanig herkend.

Na die tijd is ze nog enige malen door M. T. Jansen in de omgeving van zijn woonplaats verzameld, nl. te Elst (Utr.) in 1957, in een houtwal langs de Oude Veense Grintweg te Rhenen, in een zandafgraving van de Goudsberg te Lunteren, en te Overberg, gem. Amerongen in een houtwal langs een spoorloot, de laatste drie alle in 1962. In hetzelfde jaar werd zij tenslotte nog door Dr. D. Bakker gevonden in een houtwal aan de westrand van het Meebos te Ter Apel, en door A. Touw op een rivierduin bij de Maas tussen Linden en Gassel (N.-Br.). Op al deze vindplaatsen kwam de plant in slechts één of in weinige exemplaren voor. Opgaven van Vlieland bleken op verkeerde determinaties te berusten.

Deze roos, die zich in de laatste jaren wel in de belangstelling van de floristen

verheugt, blijkt dus, behalve in het Fluviatiele district, ook in het Gelderse, het Drentse en het Krijtdistrict voor te komen, maar blijft toch wel een zeldzame verschijning.

In Acta Bot. Neerl. 5, 1956, p. 325 gaven wij een kort overzicht van de verschillen tussen *Rosa canina* L., *R. dumetorum* Thuill., *R. afzeliana* Fr. en *R. coriifolia* Fr. Intussen zijn we tot het inzicht gekomen, dat *R. dumetorum* beter als een variëteit van *R. canina* kan worden opgevat [var. *corymbifera* (Borkh.) Rouy] en dat *R. afzeliana* en *R. coriifolia* beide als variëteiten van *R. dumalis* Bechst. te beschouwen zijn, resp. als var. *afzeliana* (Fr.) Boulenger en var. *coriifolia* (Fr.) Boulenger, waarbij *R. canina* L. var. *canina* en *R. dumalis* Bechst. var. *afzeliana* in hoofdzaak verschillen van de beide andere genoemde variëteiten door de kale of bijna kale blaadjes, bladstelen en steunblaadjes; deze delen zijn bij de beide andere variëteiten vrij dicht tot dicht, soms zelfs zacht viltig behaard.

De voornaamste verschillen tussen *R. canina* en *R. dumalis* willen wij hierbij nog eens in het kort samenvatten:

R. canina L.: Struik zonder of met slechts korte worteluitlopers en met meestal

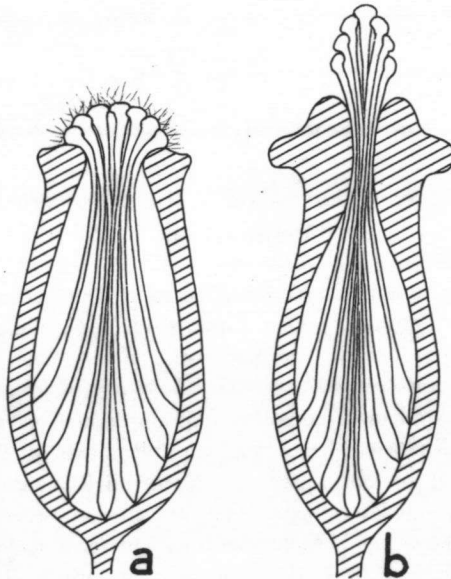

Fig. 1. Overlangse doorsnede van de bloembodem met vruchtbeginsels; stijlen en stempels van a. *Rosa dumalis* Bechst. en b. *R. canina* L.; schematisch.

lange, overhangende takken. Bloem- en vruchtstelen ca. 7—20 mm lang. Bloemkroon meestal bleekrose of soms wit. Discus met een kegelvormige verhoging, dik; de stijlopening ca. 1/5—1/7 maal zo breed als de discus. Hoofdje van stijlen bol- tot kegelvormig, tegen de discus aangedrukt tot duidelijk er boven uitstekend. Bottels vrij klein, meestal eivormig. Kelkslippen na de bloei teruggeslagen, vroeg afvallend.

R. dumalis Bechst.: Struik sterk uitstoelend, met lange worteluitlopers, meestal meer gedrongen van bouw en met rechtopstaande takken. Bloem- en vruchtstelen korter, ca. 3—10 mm lang. Bloemkroon meestal donkerder rose. Discus bijna vlak

of zwak gewelfd, vrij dun; de stijloening ca. $1/2$ — $1/4$ maal zo breed als de discus. Hoofdje van stijlen weinig gewelfd tot halfbolvormig, tegen de discus aangedrukt. Bottels forser, meestal meer bolvormig, vroeger rood kleurend dan bij *R. canina*. Kelkslippen na de bloei afstaand tot opgericht, lang blijvend.

De vorm van de discus en de breedte van de stijloening vormen een kenmerk, dat zowel bij bloeiende als bij in vrucht staande planten goed te zien is. Omdat dit belangrijke kenmerk door ons in Acta Bot. Neerl. l.c. niet vermeld werd, geven wij ter verduidelijking bijgaande schematische figuur (fig. 1).

De in ons land aangetroffen planten van *R. dumalis* behoren bijna alle tot var. *afzeliana*. Alleen de plant van de Sint-Pietersberg moet tot var. *coriifolia* worden gerekend. Hoewel *R. dumalis* in ons land tot de zeldzaamste soorten behoort, zullen bij nader onderzoek zeker nog wel meer vindplaatsen voor de dag komen. Het kan geen toeval zijn, dat juist in de omgeving van Veenendaal, waar de heer Jansen speciaal op deze soort lette, reeds 5 vindplaatsen aan het licht kwamen. Wij hopen dan ook, dat iedere florist in zijn omgeving goed naar deze interessante soort zal uitkijken en zijn gaarne bereid het verzamelde materiaal te controleren.

Summary

The authors give a survey of the occurrence of *Rosa dumalis* Bechst. in the Netherlands and discuss the differences between this species and *R. canina* L.